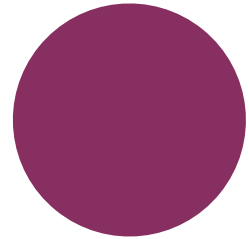
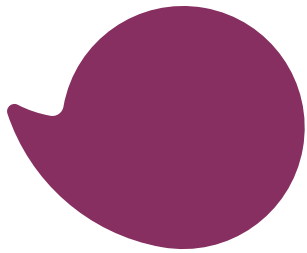

GUIA per a l'ús
NO SEXISTA
DEL LLENGUATGE
i la IMATGE
a UNIÓ DE MUTUAS

ÍNDIX

Introducció	5
1. Llenguatge sexista, sexe i gènere	6
Què és el sexisme lingüístic?.....	6
Usos sexistes del llenguatge.....	7
2. Llenguatge no sexista	9
Recomanacions per a un ús no sexista del llenguatge	9
Normes a seguir en casos específics.....	12
Quadre resum per a un ús no sexista del llenguatge	14
3. Imatges no sexistes	16
Annexos	17
1. Llenguatge sexista i normes i recomanacions internacionals i nacionals.....	17
2. L'Acadèmia Valenciana de la Llengua i el llenguatge sexista	19
3. Els noms de professions	21

Introducció

La primera edició d'aquesta guia va nàixer en el marc de la responsabilitat social corporativa d'Unión de Mutuas, en què la igualtat sempre ha sigut un valor destacable per a complir un dels objectius de l'àrea de comunicació del *Pla d'Igualtat d'Unión de Mutuas 2009-2010*: evitar l'ús del llenguatge sexista en l'àmbit de la Mútua.

El primer capítol del manual explica què és el llenguatge sexista i descriu els usos sexistes del llenguatge. El segon capítol conté, en primer lloc, una sèrie de recomanacions de caràcter general per les quals es poden guiar totes les persones d'Unión de Mutuas, independentment del lloc on presten els seus servicis o del treball que ocupen; i, a continuació, una sèrie de normes que cal seguir en determinats casos.

Per completar els dos primers capítols s'ofereix més informació relativa al llenguatge no sexista en els annexos. El primer tracta de les recomanacions i les normes publicades sobre la matèria al nostre país i a l'estranger. El segon fa referència a l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i el seu paper en relació amb la correcció lingüística; i l'últim, al cas concret dels substantius que designen professions i càrrecs, ja que és un aspecte especialment controvertit.

En aquesta nova edició s'ha actualitzat el contingut d'alguns punts i s'ha incorporat un tercer capítol dedicat a les imatges no sexistes.

Per a qualsevol consulta o dubte en relació amb la guia o amb el llenguatge sexista, podeu utilitzar el correu de la Comissió d'Igualtat: comisionigualdad@uniondemutuas.es.

1

LLENGUATGE SEXISTA, SEXE I GÈNERE

Què és el sexisme lingüístic?

Si per sexisme entenem la “discriminació de les persones d’un sexe perquè es considera inferior a l’altre” (*Diccionari normatiu valencià de l’AVL*), i tenim en compte que tradicionalment el sexe discriminat respecte de l’altre ha sigut el femení, el sexisme lingüístic seria el **tractament discriminatori de les dones per mitjà del llenguatge**. El tractament discriminatori es produeix quan els parlants o els oients fan servir la llengua d’una manera sexista, ja que el valencià no és, en si mateix, sexista; i quan la discriminació obeeix a qüestions de fons, en què el sexisme és social.

Des de diversos sectors de la societat (grups feministes, administracions, institucions com la UNESCO o el Parlament Europeu, etc.) s’ha destacat en els últims anys la importància d’utilitzar un llenguatge no sexista per a assolir la igualtat efectiva entre dones i homes. S’apunta que el llenguatge influeix en les actituds, el comportament i les percepcions; que el sexisme social i el lingüístic estan relacionats íntimament; que els prejudicis sexistes que el llenguatge transmet sobre les dones són un reflex del paper social que se’ls ha atribuït durant segles...

Per combatre la situació discriminatòria en què han viscut les dones durant tant de temps, les institucions i les persones sensibilitzades amb aquesta qüestió i compromeses amb la igualtat han elaborat manuals per a un ús no sexista del llenguatge.

Usos sexistes del llenguatge

Abans d'abordar els usos sexistes del llenguatge, convé recordar que el valencià és una llengua de gènere: té morfemes distintius del gènere masculí i del gènere femení. En gramàtica, **el gènere és la propietat d'algunes paraules per la qual es classifiquen en masculines o femenines**, mentre que per referir-se a la condició orgànica, biològica, per la qual els éssers vius són masculins o femenins s'hauria d'usar el terme sexe. En els substantius que designen éssers animats, en correspondència amb la distinció biològica de sexes, és habitual que hi haja una manera específica per a cada un dels gèneres gramaticals.

D'altra banda, recordem també que les paraules que acompanyen els substantius (adjectius, articles, indefinits...), hi han de concordar en gènere i nombre, de la mateixa manera que ha d'existir una coincidència de nombre i persona entre el subjecte i el verb.

Els manuals per a evitar el llenguatge sexista consideren usos sexistes del llenguatge:

- > **L'ús del masculí** (normalment en plural) **amb valor genèric**, és a dir no només per a referir-se a individus de sexe masculí, sinó també per a designar la classe, sense distinció de sexes: ***Els treballadors van anar a la reunió, Els gossos són animals fidels.*** Els manuals de llenguatge no sexista entenen que aquest ús, molt freqüent en valencià, invisibilitza les dones, ja que les exclou del discurs, i pot ser ambigu. D'acord amb l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, aquest és un ús que obeeix a l'aplicació de la llei lingüística de l'economia expressiva i no s'hi ha de veure cap intenció discriminatòria.
- > Un cas particular és el de la paraula "home", en determinats usos, com en ***L'home del Paleolític era nòmada,*** en què la paraula "home" equival a les tres primeres accepcions del Diccionari normatiu: Homo sapiens / espècie humana, considerada de manera general / ésser humà.
- > **La denominació sexuada**, en frases en què la referència als homes és de caràcter professional i de les dones no s'esmenta aquesta dada: ***A la reunió van assistir tres metges i dues dones.*** En frases

d'aquest tipus els homes són nomenats per la seua professió, estatus social... mentre que de les dones es destaca el sexe o la relació amb els homes.

- > Les oposicions redundants, com *Les dones periodistes van llegir un manifest, Hi van assistir deu dones treballadores*, frases en què es destaca la condició sexuada de les dones per sobre d'altres qualitats rellevants en el seu context.
- > L'ús de fórmules de tractament asimètriques, com *el senyor Blanco i la senyoreta Valdés*, ja que, mentre no s'ofereix cap indicació sobre l'home, s'informa de l'estat civil de la dona. Els manuals de llenguatge no sexista consideren que en aquests casos s'ha d'utilitzar "senyora" i mai "senyoreta".
- > L'anteposició, per norma, dels termes masculins als femenins: *senyors i senyores, treballadors i treballadores...*
- > El salt semàntic que es produeix quan s'utilitza un masculí aparentment amb valor genèric i poc després es repeteix amb un valor específic i provoca ambigüïtat. És el que passa en *Als espanyols els agrada el futbol. També els agraden les dones morenes*, on es podria entendre que el primer espanyols comprén també les dones espanyoles (seria l'ús del masculí amb valor genèric esmentat abans), però amb la lectura de la segona frase aquesta interpretació és impossible.
- > La no-feminització dels noms usats per a carreres, professions, càrrecs i oficis: *la metge, la jutge...*
- > Es considera també que és una manifestació de sexisme lingüístic l'existència de **duals aparents**, és a dir termes que en masculí són neutres o tenen connotacions positives i en femení són pejoratius o negatius: *home públic / dona pública*.

2

LLENGUATGE NO SEXISTA

A Unión de Mutuas volem sumar-nos a les entitats i les organitzacions que procuren fer servir un llenguatge no sexista. Per això apuntem ací una sèrie de recomanacions per a tota la plantilla i unes normes que s'han de complir obligatòriament en determinats supòsits.

Recomanacions per a un ús no sexista del llenguatge

Per no incórrer en usos que es puguem considerar sexistes, s'ha de tindre en compte que:

- > L'ús del masculí genèric es pot evitar fent explícit el gènere femení:

Va anar amb els seus companys → *Va anar amb les seues companyes i companys.*

Els periodistes han eixit → *Els periodistes i les periodistes han eixit.*

En el llenguatge oral sempre s'ha de procurar fer esment a dones i homes per dirigir-se a una audiència quan es pronuncia un discurs en un acte públic, especialment al començament: *senyores i senyors o senyors i senyores, amigues i amics...* En el llenguatge escrit, en canvi, no s'ha d'abusar d'aquest recurs perquè, a més de no respectar l'economia expressiva, pot ser molt pesat.

En alguns casos, per tal d'evitar aquest problema, s'ha recorregut a dues solucions diferents: usar l'article en masculí i femení sense repetir el substantiu, *Les i els estudiants*, per exemple, o utilitzar l'arrova

. Les dues solucions s'han de descartar: la primera perquè no respecta les regles de la gramàtica i la segona perquè l'arrova no és una lletra del nostre alfabet i no pot llegir-se. Tal com indica el Manual de documentació administrativa de l'AVL, aquest recurs de l'arrova, usat en castellà en certs àmbits informals, és molt poc productiu en valencià, ja que els casos de distinció amb els morfemes -o/-a són poc representatius, per exemple **monjo/a, pallasso/a**.

D'altra banda, a l'hora de duplicar termes per evitar el sexisme cal tindre en compte les regles de la concordança. Aquesta concordança es trenca, sovint, quan es dupliquen paraules per evitar l'ús del masculí genèric. En aquest sentit convé tindre en compte que, en el cas de la coordinació de dos o més substantius o pronoms de gènere gramatical diferent, el grup resultant concorda en masculí amb l'adjectiu o pronom; i que si un adjectiu qualifica dos o més substantius de gènere diferent coordinats i va posposat, el més recomanable és que l'adjectiu vaja en plural i en masculí: **Van anar les professores i el professor, alarmats pel crit; Els xiquets i les xiquetes menuts ja han eixit**. Per tant, si s'opta per duplicar substantius per referir-se a persones de sexe masculí i femení, cal parar una atenció especial a respectar les regles de la gramàtica.

> Pot evitar-se també el masculí genèric:

- utilitzant substantius epicens, és a dir substantius amb un valor genèric que, independentment del seu gènere gramatical, poden referir-se a éssers d'un sexe o l'altre: **nadó, criatura, persona, personatge, víctima...**
- utilitzant noms col·lectius o abstractes: **alcaldia, ciutadania, cos, direcció, equip, gent, infància, prefectura, plantilla, població, personal, presidència, secretaria, veïnat...**
- recorrent a perífrasis del tipus **la població espanyola, el públic assistent, la persona interessada, la classe política, les persones afectades, el personal administratiu**, per evitar **els espanyols, els assistents, els interessats...**

- o utilitzant aposicions explicatives a un masculí genèric, per clarificar que el masculí s'està utilitzant amb aquest valor: *Els interessats poden presentar-se...* → *Els interessats, homes o dones, poden presentar-se...*
- > En relació amb els determinants (articles, pronoms indefinits...) es poden ometre o, en el cas de paraules amb marca de gènere, usar-ne d'altres que no la tinguen. Així:
 - Podran optar-hi els professionals especialitzats en ...* → *Podran optar-hi professionals amb l'especialitat de...*
 - Tots els estudiants tindran...* → *Cada estudiant tindrà...*
 - El que arribe prompte podrà assistir al concert* → *Qui arribe prompte...*
- > Un altre recurs que es pot utilitzar és la transformació de la frase, mitjançant l'omissió del subjecte, el canvi verbal, l'ús de construccions impersonals, de gerundis...:
 - Ells volen celebrar una festa* → *Volen celebrar una festa.*
 - L'interessat ha d'emplenar aquest document* → *Heu d'emplenar aquest document, Podeu emplenar aquest document...*
 - Els sol·licitants han d'aportar a més...* → *Amb la sol·licitud s'ha d'aportar... Aporteu amb la sol·licitud...*
 - El que vulga entrar ha de tocar al timbre* → *Per entrar, toqueu al timbre. Toqueu al timbre per entrar.*
 - Quan u no para atenció, s'oblida de...* → *Si no es para atenció, s'oblida...*
 - Cal que l'usuari segueisca les instruccions* → *Cal seguir les instruccions... Seguiu les instruccions...*
 - Si els xiquets estudien, aprendran...* → *Estudiant a l'escola, s'aprendrà ... Si s'estudia, s'aprendrà...*
 - És sabut per tots que...* → *És conegut de sobres que...*
- > Tot l'anterior és útil especialment per a evitar o limitar al màxim l'ús del masculí genèric. S'hauria de fer un esforç per seguir les recomanacions anteriors sempre que siga possible i, a més, procurar no caure en aquells que es consideren usos sexistes del llenguatge, esmentats anteriorment: no s'han d'utilitzar fórmules de tractament asimètriques, s'han de feminitzar els noms en les professions o els càrrecs, no ha d'anteposar-se sistemàticament el masculí al femení...

Normes a seguir en casos específics

Les recomanacions anteriors per a usar un llenguatge no sexista són aplicables a tota classe de documents i de situacions. Però, a més, cal seguir unes regles molt senzilles en casos determinats: en els formularis i en els encapçalaments de cartes, circulars o documents similars, així com en les referències a llocs de treball o càrrecs.

En els formularis, encapçalaments de cartes, circulars, etc. tot esment a persones (quan puga dirigir-se indistintament a homes o dones o referir-se als dos sexes) s'ha de fer: utilitzant el masculí i el femení o recorrent a les fórmules esmentades abans per tal d'evitar usar només el masculí. En els formularis i encapçalaments de cartes es pot fer servir la barra inclinada *-/*, que en textos seguits es desaconsella, i cal parlar amb una atenció especial a les concordances que s'hagen d'establir i evitar utilitzar la barra més de dues vegades. Així:

Treballador → *Treballador/a o treballador/treballadora.*

Metge → *Metge/essa, metge/metgessa o personal mèdic.*

Signatura del sol·licitant → *Signatura de la persona sol·licitant, signatura del/de la sol·licitant o signat, sol·licitant.*

Benvolguts senyors → *Benvolguts/des senyors/es, Benvolguts senyors i senyores, Benvolgudes senyores i senyors.*

Treballadors autònoms adherits → *Treballadors i treballadores autònoms adherits.*

Tenint en compte que hi ha femenins que es formen afegint una *-a* al masculí, sembla més pràctic escriure i és més fàcil llegir *doctor/a*, que *no doctora/or*, per exemple. És també el costum més estès. Per aquesta raó, quan s'utilitzi en els formularis la barra per a separar masculí i femení, s'ha d'escriure masculí/femení en tots els casos, en aquest ordre, tant per a les paraules completes, com quan el femení s'indiqui únicament amb la terminació: *treballador/a, treballador/treballadora*. En els formularis, a diferència del

que es recomana per als altres textos, hem d'esmentar sistemàticament el masculí en primer lloc i el femení després, ja que en aquest cas no es tracta de situar la dona en un segon pla, sinó d'aconseguir claredat, uniformitat i ordre. Aquestes paraules poden anar desenvolupades o no, d'acord amb les característiques del formulari. **Aquesta mateixa solució s'aconsella per a l'encapçalament de cartes, circulars i documents anàlegs.**

Per contra, en el text de cartes, circulars i documents similars, quan s'usen paraules en masculí i femení per referir-se als dos sexes, s'ha de buscar l'alternança d'ordre i, com s'acaba d'esmentar, escriure aquestes paraules completes, sense barres.

Pel que fa a les mencions de títols, càrrecs, professions, etc., en formularis i en particular en les ofertes d'ocupació, s'han de fer servir les feminitzacions que qui escriu el text corresponent considere usuals. En cas de dubte, a més de consultar el Diccionari normatiu de l'Acadèmia (vegeu l'annex 2), cal tenir present que hi ha dones que no volen ser designades, per exemple, com a metgessa o arquitecta, un desig que hauríem de respectar en una entrevista amb dones que opten a un lloc determinat.

Així: **S'ofereix un lloc de metge** podria substituir-se per **S'ofereix un lloc de metge/metgessa**, però també per **S'ofereix un lloc per a persones titulades en Medicina**, o **amb titulació en Medicina**, o, en la línia de la solució adoptada pel Parlament Europeu, **S'ofereix un lloc per a metge (home o dona)**... Atés que la solució idònia pot variar segons els casos, en aquests supòsits és preferible no establir una norma que podria resultar rígida i triar l'opció que es considere més apropiada per a l'ocasió. El més important és no oblidar que hi ha diverses alternatives que ens permeten no excloure les dones en aquests casos, i aplicar-les.

Quadre resum de recomanacions per a un ús no sexista del llenguatge

USOS RECOMANATS	
Evitar el masculí genèric	i fer explícit el femení: <i>companys i companyes, companyes i companys</i>
Quan siga possible	utilitzar substantius amb valor genèric: <i>persona, personatge, víctima</i> utilitzar noms col·lectius o abstractes: <i>ciutadania, plantilla, personal, població</i> utilitzar perfrasis: <i>la persona interessada, la classe política, el personal administratiu</i>
Ometre determinants o usar paraules sense marca de gènere	<i>Podran optar-hi professionals...</i> <i>Cada estudiant tindrà...</i> <i>Qui arribe prompte...</i>
Transformar la frase mitjançant l'omissió del subjecte, el canvi verbal, l'ús de construccions impersonals, del gerundi...	<i>Volen celebrar una festa</i> <i>Aquest document s'ha d'emplenar...</i> <i>Per entrar, toqueu</i> <i>Si no es para atenció, s'oblida...</i> <i>Cal seguir les instruccions</i>

EN FORMULARIS, CARTES, CIRCULARS I DOCUMENTS SIMILARS

En formularis, encapçalaments de cartes i circulars que s'adrecen indistintament a homes o dones, no utilitzar el masculí genèric

i usar sempre masculí/femení, amb aquest ordre: *doctor/a, senyor/a, ella/sol·licitant*

o optar per fórmules del tipus: *signat, sol·licitant, o signat per*

En el text de cartes i circulars, evitar seguir sempre l'ordre masculí-femení

i procurar alternar l'ordre de les paraules que s'utilitzen en masculí i femení, desenvolupades, sense recórrer a la barra (/).

Els treballadors i les treballadores... Les treballadores i els treballadors...

En les mencions de títols, càrrecs, professions, evitar l'ús sistemàtic del masculí per a referir-se a dones

i feminitzar professions i càrrecs: *metgessa, arquitecta, presidenta*

EN UN DISCURS, AL PRINCIPI I DESPRÉS, SI PROCEDEIX

Si hi ha presents dones i homes

incloure les dones en la salutació:

Bon dia, senyores i senyors..., amics i amigues...

3 IMATGES NO SEXISTES

En el cas que un text s'il·lustre amb imatges de persones (siguen dibuixos o fotografies), aquestes s'han d'ajustar al contingut del document de què es tracte i viceversa. Si les imatges no es corresponen amb el contingut, l'esforç per a interpretar-lo, per a retenir a la vegada imatge i contingut, serà més gran. Si volem evitar el llenguatge sexista, les imatges que acompanyen un text no poden ser sexistes.

Per tant, per reforçar l'ús del llenguatge no sexista hem d'utilitzar també imatges no sexistes i respectar tres regles senzilles:

- > Procurar alternar imatges de dones i d'homes. Si és possible, intentar que hi haja el mateix nombre d'imatges de persones d'un i altre sexe.
- > Fugir dels estereotips que presenten:
 - les dones en els espais privats, domèstics, i els homes en el treball o en espais d'oci,
 - les dones dedicades en treballs tradicionalment femenins i els homes en treballs tradicionalment masculins,
 - dones o homes pels seus atributs sexuals, com a objectes de desig, que lliguen el seu èxit al seu físic, a com de bé es conserven... i no a les seues virtuts, qualitats, preparació, etc.,
 - o bé diferencien dones i homes per atribuir a les primeres qualitats de tipus estètic, relacionades amb la maternitat, etc. i als homes qualitats relacionades amb la força física o les capacitats intel·lectuals.
- > Procurar que les imatges transmeten igualtat entre dones i homes, cooperació, treball en equip..., tant en l'àmbit domèstic i privat (que comparteixen tasques i responsabilitats familiars, el temps de lleure, les relacions socials o l'esport) com en el públic (que comparteixen les tasques de la vida política, econòmica i social, imatges de dones dirigint personal dels dos sexes o treballant en un mateix projecte amb altres dones i homes...).

annex 1

LLENGUATGE SEXISTA I NORMES I RECOMANACIONS INTERNACIONALS I NACIONALS

Des de fa uns anys, diversos organismes i institucions han posat en relleu la necessitat d'adaptar el llenguatge per assolir la igualtat plena d'oportunitats i de tracte entre dones i homes.

La UNESCO, en la Resolució 14.1, del 1987, convidava el director general a “adoptar, en la redacció de tots els documents de treball de l'organització, una política encaminada a evitar, en la mesura del possible, l'ús de termes que es refereixen explícitament o implícitament a un sol sexe, excepte si es tracta de mesures positives a favor de la dona” (apartat 1, paràgraf 2). Després, en la Resolució 10.9, de 1989, instava el director general a “b) seguir elaborant directrius sobre l'ús d'un vocabulari que es referisca explícitament a la dona, i promoure'n la utilització en els estats membres; i c) vetlar pel respecte d'aquestes directrius en totes les comunicacions, publicacions i documents de l'organització” (paràgraf 3, part dispositiva). I el 1991 va publicar les *Recomanacions per a un ús no sexista del llenguatge*.

La igualtat entre dones i homes és, des del seu naixement, un dels principis rectors de la Unió Europea que ha donat lloc a diverses actuacions en relació amb el llenguatge sexista. Així, per exemple, el 1990, el Consell de Ministres va formular una recomanació per a l'eliminació del llenguatge sexista mitjançant l'adopció d'una sèrie de mesures: “promoure la utilització... d'un llenguatge no sexista que tinga en compte la presència, la situació i el paper de la dona en la societat...; fer que la terminologia emprada en els textos jurídics, l'administració pública i l'educació estiga en harmonia amb el principi d'igualtat de sexes; fomentar l'ús d'un llenguatge lliure de sexisme en els mitjans de comunicació”.

El 2008, el Parlament Europeu va aprovar un informe sobre el llenguatge no sexista que tenia per objecte establir orientacions per a assegurar, en la mesura del possible, que el llenguatge no sexista siga la norma, en lloc de l'excepció, en els documents parlamentaris. L'informe té un annex d'orientacions específiques per a l'espanyol, destinat a l'ús per part dels funcionaris europeus.

A Espanya cal esmentar, entre les primeres actuacions administratives, l'Ordre de 22 de març de 1995 per la qual s'adequa la denominació dels títols acadèmics oficials a la condició masculina o femenina de qui els obtinga (BOE núm. 74, 28 març 1995), a causa de "la necessitat de plantejar la diferenciació de l'ús del masculí o femení en la designació de les múltiples professions i activitats per a les quals es feia servir tradicionalment el masculí".

Posteriorment, la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes, esmenta en el Títol II, com un dels criteris generals d'actuació dels poders públics, la implantació d'un llenguatge no sexista en l'àmbit administratiu i el seu foment en la totalitat de les relacions socials, culturals i artístiques. Diverses lleis autonòmiques per a la igualtat han incidit també en el llenguatge no sexista.

Així doncs, des dels poders públics a Espanya i a la UNESCO, passant per les institucions europees, s'observa un interès creixent de desterrar l'ús del llenguatge sexista en nom de la igualtat efectiva d'homes i dones.

annex 2

L'ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA I EL LLENGUATGE SEXISTA

L'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) és una institució estatutària de caràcter públic creada per la Generalitat Valenciana l'any 1998. Té per objecte determinar i elaborar la normativa lingüística del valencià, que té els orígens en les anomenades Normes de Castelló, de 1932.

Des de la creació, la institució normativa ha aprovat obres normatives, com la Gramàtica normativa valenciana (2006) o el Diccionari normatiu valencià (2014), i ha publicat manuals d'estil. Entre aquests últims, ens interessa consultar l'apartat "El gènere i el sexe" del Manual de documentació administrativa (2011), en què es descriuen els usos i abusos recents pel que fa al llenguatge igualitari i s'hi fan recomanacions. Tant el diccionari com els manuals, els teniu disponibles en línia o els podeu descarregar a la web de l'AVL (www.avl.gva.es), sense cap cost. El *Diccionari* inclou el lèxic reconegut oficialment en valencià, i la *Gramàtica*, les normes sobre categories i conceptes lingüístics

L'Acadèmia Valenciana de la Llengua no fixa les normes del valencià correcte de manera arbitrària, ni les imposa; fixa com a norma el que els parlants convertim en norma, perquè el valencià, com totes les llengües vives, està en un procés d'evolució i adaptació constants.

Com a precedent, pel que fa als llibres d'estil que recomanen un ús no sexista del llenguatge, tenim el Manual de documents i llenguatge administratiu (1992), publicat conjuntament per les universitats valencianes. En el capítol "Llenguatge igualitari" s'analitzen els diferents recursos lingüístics i gràfics per a evitar el sexisme i hi teniu llistes de professions, càrrecs i oficis feminitzats. Aquest manual es pot descarregar de la web de la Universitat Jaume I de Castelló (www.uji.es).

Actualment, pel que fa al llenguatge sexista, vivim un moment de canvi i encara és prompte per a saber quines normes s'acabaran imposant. Per aquest motiu, si es vol fer servir el valencià correctament cal seguir els criteris de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, sobretot en els aspectes gramaticals i convé ser prudents, perquè l'ús d'una paraula concreta que una persona pot considerar molt adequat i corrent, podria ser un ús local, no massa estès, que per a altres parlants no resulte apropiat, o que fins i tot rebutgen.

annex 3

ELS NOMS DE PROFESSIONS I CÀRRECS

Amb la incorporació recent de les dones al món del treball, moltes professions que fins fa poc eren exclusives dels homes han passat a ser exercides per dones, alhora que les dones han anat accedint a càrrecs que fins a dates recents només ocupaven homes. Aquests, per la seua banda, exerceixen també alguns treballs que fins fa poc es consideraven de dones.

Aquesta situació està provocant un canvi lingüístic gradual que fa que s'òbriguen pas els termes de gènere femení per a designar les dones que exerceixen professions determinades o per a referir-se a càrrecs ostentats per dones. D'aquest canvi s'han fet ressò els organismes i les institucions esmentats en l'annex 1.

No obstant això, hi ha una certa vacil·lació pel que fa als termes a utilitzar i també una certa resistència a usar paraules de gènere femení per a professions reservades tradicionalment als homes.

En l'Administració espanyola, l'Ordre de 22 de març de 1995 per la qual s'adequa la denominació dels títols acadèmics oficials a la condició masculina o femenina de qui els obtinga (esmentada a l'annex 1), va fer un primer pas per a la feminització de categories professionals. Aquesta ordre recull una relació de títols l'expedició dels quals ha d'atendre a la condició masculina o femenina de qui els obtinga o estableix que s'ha d'utilitzar el femení en els casos següents: graduada en educació secundària, tècnica, tècnica superior, diplomada, enginyera tècnica, arquitecta tècnica, graduada social diplomada, mestra, llicenciada, enginyera, arquitecta, doctora, doctora enginyera, professora especialitzada, metgessa especialitzada, farmacèutica especialitzada, infermera especialitzada, tècnica esportiva elemental, tècnica esportiva de base, tècnica esportiva superior. Per a dones i homes es faria servir batxiller, que quedaria invariable.

Les paraules femenines per a les professions exercides per les dones apareixen en el Diccionari normatiu valencià de l'AVL, s'hi troben termes com: advocada, administradora, administrativa, aprenenta, arquitecta, bidella, catedràtica, regidora, ambaixadora, farmacèutica, jutgessa, metgessa, presidenta, sastressa, traumatòloga. Així, l'Acadèmia, a més de les feminitzacions de professions o càrrecs considerades ja usuals, com advocada, presidenta o catedràtica, n'admet d'altres que, ara per ara, poden causar estranyesa, com aprenenta o bidella. El Diccionari normatiu valencià recull regidora, ajudanta o comercianta i no admet, en canvi, *edila, *practicanta o *conferenciante. D'altra banda, l'AVL ha acceptat una terminació femenina per a general, soldat o sastre, professions tradicionalment masculines que ara exerceixen també les generales, les soldades i les sastresses.

En definitiva, s'observa una tendència creixent a utilitzar en femení les paraules que es refereixen a professions o càrrecs quan s'apliquen a dones. Per evitar l'ús sexista del llenguatge hauria de seguir-se aquesta línia i, en cas de dubte, consultar el *Diccionari* de l'Acadèmia per saber quines paraules han sigut admeses com a correctes. Cal tindre present que durant un temps coexistiran les formes masculines i femenines aplicades a dones; que l'AVL pot acceptar paraules noves per a les professions i els càrrecs exercits per dones en futures edicions del *Diccionari normatiu*, i que podria succeir que algunes de les paraules noves incorporades no siguen acceptades per una majoria de parlants i acaben sent bandejades per desús. En tot cas, d'acord amb el Parlament Europeu, si una dona ha manifestat la seua preferència a utilitzar el masculí per a la seua professió o càrrec, aquesta preferència hauria de respectar-se.

UNIÓN DE MUTUAS

Mutua Colaboradora con la Seguridad Social N.º 267

